



T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI
MAHKEMESİ KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Ağustos- Eylül- Ekim 2025

Sayı 44

İçindekiler

KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	2
ADİL YARGILANMA HAKKI.....	9
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	13
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	17
MÜLKİYET HAKKI.....	23

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

1. Taş / Türkiye¹ Kararı

Öz: *Başvuru, cezaevi yetkililerinin başvurana doktor tarafından reçete edilen bazı tıbbi malzemeleri vermeyi reddettikleri iddiasıyla ilgilidir.*

Başvuran Ali Taş, İzmir F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu iken 4 Aralık 2017'de bir devlet hastanesinde muayene olmuş, muayene sonrası düzenlenen sağlık raporunda dizleri için ısıtıcı, siyatik ve bel fitiği için korse ve ortopedik yastık kullanımı önerilmiştir. Başvuranın talebi üzerine ısıtıcı 12 Aralık 2017 tarihinde kendisine teslim edilmiştir.

Başvuran, 7 Aralık 2017 tarihinde ceza infaz kurumu idaresinden gerekli tıbbi ekipmanı talep ettiğini iddia etmiştir. 2 Şubat 2018'de ceza infaz kurumu idaresine dilekçe vererek iki aydır cevap alamadığını belirtmiş ve ailesinin bu malzemeleri getirmesine izin verilmesini talep etmiştir.

6 Şubat 2018 tarihinde İnfaz Hâkimliğine şikâyetle bulunmuş, 14 Şubat 2018 tarihinde ceza infaz kurumu idaresine yeni bir dilekçe vermiş ve 16 Şubat 2018'de ortopedik yastık ile korse temin edilerek kendisine teslim edilmiştir.

19 Şubat 2018'de İzmir İnfaz Hâkimliği, başvuranın 6 Şubat 2018 tarihli talebini reddetmiş ancak başvuranın 7 Aralık 2017 tarihli dilekçedeki iddiasına değinmemiş ve yönetmeliklere göre tıbbi malzeme temininde engel bulunmadığını belirtmiştir. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi 28 Şubat 2018 tarihinde başvuranın itirazını reddetmiştir. Anayasa Mahkemesi 10 Nisan 2019 tarihinde başvuranın bireysel başvurusunu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur.

Başvuran, ceza infaz kurumu yetkililerinin kendisine bir doktor tarafından reçete edilen ortopedik yastık ve korse sağlamaması nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (Mahkeme) Değerlendirmesi

Mahkeme, kötü muamelenin 3. madde kapsamına girebilmesi için asgari bir ciddiyet düzeyine ulaşması gerektiğini, başvuranın 7 Aralık 2017 tarihinde dilekçe verdiğini kanıtlayamadığını, 14 Şubat 2018'deki dilekçenin ardından malzemelerin sadece iki gün içinde temin edildiğini, 7 Aralık 2017 tarihli dilekçenin verildiği varsayılsa bile iki ay on günlük sürenin söz konusu malzemelerin niteliği göz önüne alındığında aşırı uzun sayılamayacağını belirtmiştir. Başvuranın bu gecikme nedeniyle 3. madde kapsamına girecek düzeyde fiziksel veya psikolojik acı çektiğini tıbbi raporlarla kanıtlanmadığını gerekçe göstererek başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk temelinde kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.

¹ Taş / Türkiye Kararı, no. 40924/19, 1 Temmuz 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-244756>

2. İhtiyaroglu / Türkiye² Kararı

Öz: *Başvuru, gözetimine alınması esnasında bir polis memurunun hakaretine maruz kaldığını ileri süren başvuranın aşağılayıcı muameleye uğradığı ve yürütülen soruşturmanın etkili olmadığı şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran 1 Haziran 2013 tarihinde Gezi Parkı olayları kapsamında gözetimine alınmıştır. 2 Haziran 2013 tarihinde avukatı olduğu halde ifadesi alınan başvuran kelepçe takılırken yüzündeki ifade sebebiyle bir polis memurunun kendisine hakaret ettiğini ileri sürmüştür. Başvuran aynı tarihte sağlık kontrolünden geçirilmiş ve serbest bırakılmıştır. Başvuranın gözetimine alınırken ve serbest bırakılırken düzenlenen raporlarda sağlık durumu iyi olduğu ve her iki bileğinde kızarıklık bulunduğu belirtilmiştir. Düzenlenen son rapora göre, başvuran polis gözetiminde herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığını belirtmiştir. Raporlarda, başvuranın kendisine verilen psikolojik zararlarla ilgili herhangi bir şikâyeti belirtilmemiştir.

Başvuranla birlikte, aralarında bedensel zarara uğradığını iddia edenlerin de olduğu 21 kişinin şikâyeti üzerine İzmir Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında zor kullanmada sınırın aşılması, kasten yaralama ve hakaret suçlarından soruşturma başlatılmıştır. Yürütülen soruşturma neticesinde İzmir Cumhuriyet Savcısı 11 Ekim 2015 tarihinde, şikâyetçilerin soyut iddiaları dışında, şüpheliler hakkında ceza davası açılmasına imkân verecek yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuranın bu karara karşı itirazı 8 Ocak 2016 tarihinde, İzmir Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 9 Haziran 2016 tarihli kararıyla başvuranın bireysel başvurusunu, onur hakkı açısından incelemiş ve tazminat yolunun tüketilmemesi nedeniyle başvuruyu reddetmiştir.

Başvuran AİHM önünde, polis memurunun hakaretine maruz kaldığını, şikâyeti ile ilgili soruşturmanın hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmediğini ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin tazminat yolunu tüketmediği gerekçesiyle başvurusunu reddetmesinin, davasını sürdürmesini imkânsız hale getirdiğini ileri sürmüştür. Başvuran, ilgili memurun adını bilmediği için tazminat yoluna başvurmasının mümkün olmadığını, bu kişinin ancak etkili bir soruşturma yürütüldüğü takdirde tespit edilebileceğini belirterek kötü muamele yasağı, adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlâl edildiğinden şikâyet etmiştir.

² İhtiyaroglu / Türkiye Kararı, no. 3554/17, 02 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245202>

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvuranın şikâyetlerini yalnızca Sözleşme'nin 3. Maddesi kapsamında inceleyeceğini belirtmiş ve 3. Maddenin fiziksel kötü muamele eylemleri ile sınırlı olamayacağını, psikolojik acı çektirmeyi de kapsadığını ifade etmiştir. Mağdurda korku, ıstırap ve aşağılık duyguları uyandıran, amaç bu olsun ya da olmasın, kişiyi kendi gözünde ve/veya başkalarının gözünde küçük düşüren ya da onurunu kıran muamelenin “aşağılayıcı” olarak nitelendirilebileceğini belirten AİHM, Sözleşmenin 3. maddesinin ihlâli iddiasıyla ilgili delilleri değerlendirirken, “makul şüphenin ötesinde” ispat standardını benimsediğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca söz konusu olaylar tamamen veya büyük ölçüde yetkililerin münhasır bilgisi dâhilindeyse, mağdurun olaylarla ilgili anlatımını şüpheye düşüren gerçekleri ortaya koyan delilleri sunarak tatmin edici ve ikna edici bir açıklama ile birlikte ispat yükünün hükûmete ait olduğuna dikkat çekmiştir.

AİHM yaptığı değerlendirmede; başvuranın tıbbi raporlarda belirtilen bileklerindeki kızarıklıkla ilgili herhangi bir şikâyette bulunmadığını, yalnızca tutuklanması sırasında kendisine yöneltildiği iddia edilen hakaret ve ardından yapılan soruşturmanın etkisizliği ile ilgili şikâyette bulunduğu dikkat çekmiştir. Bir avukat tarafından temsil edilen başvuranın, iç hukuk nezdindeki yargılama sürecinde veya Mahkeme nezdindeki yargılama sürecinde hiçbir aşamada iddia edilen hakaretin niteliği ve içeriği hakkında ayrıntı vermediğini, sadece memurun kendisine kelepçe takarken yüz ifadesiyle hakaret ettiğini belirten Mahkeme taraflarca sunulan belgelerin ve bilgilerin hiçbirinin, başvuru sahibinin gerçekten hakarete uğradığını tespit etmesine imkân vermediğini vurgulamıştır.

Başvuranın, iddia edilen olayın kendisine ruhsal acı veya korku ve ıstırap hissi yaşattığını iddia etmediğini belirten Mahkeme'ye göre, başvuran hiçbir aşamada itiraz etmediği tıbbi raporlara göre, polis gözetimindeyken herhangi bir kötü muameleye maruz kalmamış ve üzerinde herhangi bir psikolojik etkiye de yol açılmamıştır. Sonuç olarak Mahkeme Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönünden ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

3. maddenin usul yönünden ihlâl edildiği iddiasına ilişkin olarak Mahkeme, 3. maddeyi ihlâl eden kötü muameleye ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunmaması nedeniyle, Devlet makamlarının başvuranın iddialarına ilişkin etkili bir soruşturma yürütme konusunda pozitif bir yükümlülük altında olduğunun düşünülmemeyeceği sonucuna varmış ve Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünden de ihlâl edilmediğine oybirliği ile karar vermiştir.

3. Cıngı / Türkiye³ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların kamuoyunda “Gezi Parkı” eylemleri olarak bilinen olaylarda evlerine göz yaşartıcı gaz bombaları atılması nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesini ihlâl edecek şekilde, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelere uğradıkları iddiası ve yürütülen soruşturmanın etkili olmadığı şikâyetine ilişkindir.*

Başvuru, 2013 yılındaki Gezi Parkı olayları sırasında polis tarafından atılan biber gazı mermisinin başvuranların evine girmesi sonucu yaşanan olaylarla ilgilidir. 16 Haziran 2013'te İstanbul'da gösterileri dağıtmak için atılan biber gazı mermisi, yaşlı çiftin yatak odasının penceresini kırarak içeri girmiş, perdeleri tutuşturmuş ve akciğer kanseri ameliyatı geçirmiş olan eşin sağlığını olumsuz etkilemiştir.

Başvuranlar olayın ardından hem cezai hem de idari yargı yollarına başvurmuşlardır. Cezai soruşturma kapsamında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 10 Haziran 2015'te polisin kalabalığı dağıtmak için gözyaşı gazı kullanmak zorunda kaldığını, gazın çevredeki evlere sızmasının kasıtlı olmadığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş, bu karara yapılan itiraz da İstanbul Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 4 Eylül 2015'te reddedilmiştir.

İdari yargı yolunda ise başvuranlar, 2013 yılında tazminat davası açmış, İstanbul İdare Mahkemesi 13 Mart 2015 tarihinde güvenlik güçlerinin hizmet kusuru bulunduğuna karar vererek maddi ve manevi tazminata hükmetmiştir. Başvuranlara Kasım ve Aralık 2015'te toplam 24.172 TL (yaklaşık 7.800 avro) ödenmiştir. Danıştay bu kararı 28 Eylül 2020'de bozmuş, ancak karar düzeltme talebi üzerine 26 Ekim 2023 tarihli nihai kararıyla önceki kararını değiştirerek İdare Mahkemesi'nin tazminat ödenmesine ilişkin kararını onamıştır.

Anayasa Mahkemesi 6 Mart 2019 tarihinde, ikinci başvuranın idari yargı yoluna başvurmadığını belirterek iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir.

Başvuranlar AİHM önünde, uğradıkları zararın kötü muamele oluşturduğunu, fiziksel bütünlüklerine saygı haklarının ihlâl edildiğini, zararlarının tazmin edilmediğini ve sorumluların yargılanmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM öncelikle ikinci başvuranın vefat etmesi ve mirasçılarının davayı sürdürmek istememesi nedeniyle başvurunun bu kısmı açısından düşme kararı vermiştir.

Birinci başvuran açısından ise Mahkeme, olayın niteliğini değerlendirerek, polisin kasıtsız müdahalesi sonucu meydana gelen zararın Sözleşme'nin 3. maddesi yerine 8. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiğini, bu tür kasıtsız müdahalelerde idari yargı yoluyla tazminat alınmasının etkili bir hukuk yolu olduğunu ifade etmiştir. Başvuran ve avukatı tarafından

³ Cıngı / Türkiye Kararı, no. 52889/19, 23 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur/?i=001-245662>

başvuru yapılmadan önce, 2015 yılında İdare Mahkemesi tarafından yaklaşık 7.800 avro tazminat ödenmesine karar verildiğini tespit eden Mahkeme, bu miktarın ödendiğinin kasıtlı olarak gizlendiğini, üstelik başvuru sürecinde Danıştay'ın 2023 yılında bu kararı onayan nihai kararının da Mahkeme'ye bildirilmediğini tespit etmiştir.

Mahkeme, başvuranın formda "*tazminat alamadık*" şikâyetinde bulunmasına rağmen gerçekte tazminat almasının ve fakat bunu gizlemesinin davanın özünü ilgilendiren kritik bilgiyi saklamak anlamına geldiğini ifade etmiştir. Avukatın temsil ettiği başvurana dair bu bilgilerin önemini bilmesi gerektiğini, buna rağmen Mahkeme'yi önemli bir gelişme, yani İstanbul İdare Mahkemesi'nin başvuru sahiplerine tazminat ödenmesine hükmeden kararını onayan Danıştay'ın nihai kararı hakkında bilgilendirmediğini vurgulayarak, bu davranışı bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirmiş ve oybirliği ile başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

4. Ağsakallı / Türkiye⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın COVID-19 salgını döneminde ceza infaz kurumunda dış tedavisi sağlanamaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlâli iddiasını konu almaktadır.*

Başvuran, 2020 yılı ağustos ayında ceza infaz kurumunda tutulurken yirmilik dışındaki çürük için dolgu tedavisi talep etmiş, ancak Sağlık Bakanlığı'nın COVID-19 tedbirleri kapsamında acil olmayan dış tedavilerinin ertelenmesi nedeniyle bu işlem yapılamamış ve kendisine alternatif olarak dış çekimi önerilmiştir. Başvuran dış çekimini defalarca reddederek dolgu tedavisi ısrarında bulunmuş, ancak 2021 yılı Kasım ayındaki muayenede dişte dikey kırık tespit edilince dolgu artık mümkün olmamış ve 2022 yılı Mayıs ayında dış çekimi yapılmıştır.

Başvuran, ceza infaz kurumu idaresinin kendisine uygun dış tedavisi sağlamamasının kötü muamele yasağını ihlâl ettiğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvuranın tutukluluğu boyunca düzenli olarak dış hekimi tarafından muayene edildiğini, gerektiğinde dış hastanesine sevk edildiğini ve rahatsızlığının asemptomatik olduğunun tespit edildiğini; COVID-19 tedbirlerinin keyfi olmayıp tüm nüfusu etkilediğini ve dolayısıyla başvuranın genel halktan daha düşük düzeyde bir tedavi almadığını; kendisine alternatif tedavi olarak dış çekimi önerilmesine rağmen bunu defalarca reddettiğini ve 13 Mayıs 2022'ye kadar dışıyla ilgili ciddi bir sorun yaşadığına dair kanıt bulunmadığını gerekçe göstererek, cezaevinde uygun dış tedavisine erişimin sağlandığını tespit etmiş, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksunluk temelinde kabul edilemez bulmuştur.

⁴ Ağsakallı / Türkiye Kararı, no. 8284/22, 9 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245381>

5. Türk / Türkiye⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, kalp rahatsızlığı ve tromboz (kan pıhtılaşması) hastalığı olan başvuranın doktorların tavsiye ettiği hızlı yürüyüş ve hafif koşu egzersizlerini yapabilmek için cezaevi spor salonlarını kullanma taleplerinin reddedilmesinin insanlık dışı muamele oluşturduğu ve hayatını riske attığı iddiasına ilişkindir.*

Başvuran Mehmet Türk, 2016 yılında terör örgütü üyeliği suçlamasıyla tutuklanmış ve 2021'e kadar Manisa ve Akhisar T Tipi cezaevlerinde kalmıştır. Kalp rahatsızlığı ve tromboz (kan pıhtılaşması) hastalığı olan başvuran, doktorların tavsiye ettiği hızlı yürüyüş ve hafif koşu egzersizlerini yapabilmek amacıyla cezaevi idaresine spor salonu kullanım talebinde bulunmuştur. Başvuran taleplerinin reddedilmesi üzerine Manisa ve Akhisar infaz hâkimlikleri ile akabinde ağır ceza mahkemelerine itirazda bulunmuş ancak itirazları reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuran Anayasa Mahkemesine iki ayrı bireysel başvuruda bulunmuş, ancak başvurular açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulunmuştur.

Başvuran, doktorların tavsiye ettiği hızlı yürüyüş ve hafif koşu egzersizlerini yapabilmek için cezaevi spor salonlarını kullanma taleplerinin reddedilmesinin insanlık dışı muamele oluşturduğunu ve hayatını riske attığını ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvuranın tutukluluk süresince birçok tıbbi muayeneden geçtiğini ve tüm raporların sağlık durumunun tutukluluğa uygun olduğunu tespit ettiğini, raporlarda “egzersiz yapması” tavsiye edilmekle birlikte hiçbirinde büyük bir alan veya spor salonu kullanımının özel olarak zorunlu kılınmadığını, aksine cezaevi koşullarının elverdiği ölçüde egzersiz yapması gerektiğinin belirtildiğini kaydetmiştir. Mahkeme, cezaevi idarelerinin başvuranın taleplerini değerlendirdiğini ve güvenlik tedbirleri ile cezaevi koşullarını dikkate alarak hüccesine bağlı açık havada (Manisa'da 30 m², Akhisar'da en az 40,5 m²) gün doğumundan gün batımına kadar egzersiz yapmasını uygun bulduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, daha geniş bir alanın egzersizi kolaylaştırabileceğini kabul etmekle birlikte, önündeki delillerin sağlanan tıbbi bakımda ciddi bir eksiklik göstermediğini, başvuranın tutukluluğa özgü kaçınılmaz acı düzeyini aşan bir sıkıntıya maruz bırakılmadığını ve cezaevi idarelerinin sağlığını koruma yükümlülüklerini ihmal etmediğini belirterek başvuruyu oybirliğiyle kabul edilemez bulmuştur.

⁵ Türk / Türkiye Kararı, no. 38198/19, 23 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245665>

2

ADİL
YARGILANMA
HAKKI

6. Fajstavr / Çek Cumhuriyeti⁶ Kararı

Öz: Başvuru, organize bir suç grubunun üyesi olarak uyuşturucu üretimi ve ticareti yapmakla suçlanan başvuranın, mahkûmiyetinin esasen “cooperating accused” (işbirliği yapan sanık ya da etkin pişmanlıktan yararlanan sanık) statüsündeki diğer bir sanığın ifadelerine dayanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.

2016 yılında uyuşturucu ticareti suçundan başlatılan soruşturma kapsamında, N.M. isimli sanık suçlamaları kabul etmiş ve ifadesinde, başvuranın 2015 yılındaki iki uyuşturucu sevkiyatının organizasyonuna katıldığını beyan etmiştir. Diğer bir sanık J.J. de bu beyanları doğrulamıştır. Sanık N.M., bu beyanlarıyla Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 178 a maddesi uyarınca “işbirliği yapan sanık” olarak kabul edilmiş olup, bu statü onun daha az ceza almasını sağlamaktadır. Başvuran, avukatı huzurunda alınan ifadesinde N.M. ve diğer sanıkları tanıdığını, ancak suç faaliyetlerine katılmadığını ileri sürmüştür; ancak savcı, başvuran ve diğer sanıklar hakkında atılı suçtan iddianame düzenlemiştir.

Yargılama sırasında N.M., başvuranın uyuşturucu sevkiyatlarını organize ettiğini yeniden teyit etmiş; başvuranın avukatına N.M.’yi sorgulama veya çapraz sorgulama hakkı sağlanmış ancak anılan avukat N.M.’ye herhangi bir soru yönelmemiştir. Ulusal mahkemeler, N.M.’nin ifadelerini diğer delillerle birlikte tutarlı bulmuş ve başvuranı on yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir.

Başvuran, mahkûmiyetinin neredeyse tamamen N.M.’nin çelişkili ve etkilenmiş ifadelerine dayandığını, mahkemelerin bu tutarsızlıkları göz ardı ettiğini ve lehine olan tanıkları dinlemeyi reddettiğini belirterek Sözleşme’nin 6. maddesi kapsamında adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, öncelikle delillerin kabul edilebilirliğinin ulusal yargının yetkisinde olduğunu; bu nedenle Mahkeme’nin incelemesinin yargılamanın adil yürütülüp yürütülmediği ve sanığın haklarının etkin şekilde korunup korunmadığı ile sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Somut olayda Mahkeme, başvuran aleyhine ifade veren N.M.’nin başvuranın kimliğini bildiğini, duruşmalarda hazır bulunduğunu ve savunma tarafından sorgulanabilir durumda olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, N.M.’nin ifadelerinin çıkar karşılığı verilmediğini, zira kendisinin de ağır bir suçtan yargılanarak üç yıl hapis cezasına mahkûm edildiğini belirtmiştir. Ayrıca, söz konusu ifadelerin başvuranın kendi beyanları, tanık J.J.’nin ifadeleri, telefon kayıtları, ev araması ve diğer maddi delillerle desteklendiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle, ulusal

⁶Fajstavr / Çek Cumhuriyeti Kararı, no. 48303/21, 16 Ekim 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245277>

mahkemelerin N.M.'nin ifadelerini güvenilir bulması Mahkeme tarafından temelsiz kabul edilmemiştir.

Bu gerekçelerle Mahkeme, yargılamada savunma haklarının korunduğunu ve yargılamanın bütünsel adilliğinin zedelenmediğini değerlendirmiş; Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

7. Aker / Türkiye⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası uyarınca hukuk yargılamalarının aşırı uzunluğu iddiasına ilişkindir.*

Başvuru FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan dolayı görevinden ihraç edilmiş bir hâkim olan başvuranın, Danıştay 5. Dairesi nezdinde ihraç işleminin iptali talebiyle açtığı davada makul sürede karar verilmediği iddiasına ilişkindir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, istikrar kazanan içtihatlarında belirlenen kriterleri göz önünde bulundurarak (diğer birçok kararın yanı sıra bkz. Frydlender - Fransa [GC], no. 30979/96, § 43, AİHM 2000-VII), başvuranın Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası uyarınca hukuk yargılamalarının aşırı uzunluğuna ilişkin şikâyeti bakımından; iki aşamalı yargı sisteminde geçen yaklaşık dört yıl altı aylık sürenin aşırı veya makul olmayan bir süre olmadığı gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (örneğin bkz. Yahli - Türkiye (karar), no. 56744/15, 19 Mart 2019).

Davanın tüm koşullarını ve özellikle yargılamanın toplam süresini göz önünde bulunduran Mahkeme, yargılamanın süresinin kendi başına makul kabul edilebilecek sınırı aşmadığına; sonuç olarak anılan şikâyetin açıkça dayanaktan yoksunluk sebebiyle Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

8. Bogdan / Ukrayna⁸ Kararı

Öz: *Başvuru, başvurucunun gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından feragat ettiğine dair beyanın geçerliliği ve bu feragatin Sözleşme'nin 6. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını ihlâl edip etmediğine ilişkindir. Başvurucu, uyuşturucu bağımlısı olduğunu, yakalandığı sırada yoksunluk belirtileri yaşadığını, bu koşullar altında avukattan vazgeçmesinin iradi olamayacağını ve bu beyanın delil olarak kullanılmasının yargılamayı adil olmaktan çıkardığını ileri sürmüştür.*

⁷Aker / Türkiye Kararı, no. 15391/20, 18 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245514>

⁸Bogdan / Ukrayna Kararı, no. 3016/16, 8 Şubat 2024. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-230718>

Başvuran 1988 doğumlu olup 2014 yılında hırsızlık suçlamasıyla Ukrayna’da gözaltına alınmıştır. 14 Nisan 2014’te bir garajın soyulması üzerine açılan soruşturma kapsamında, başvuran polis tarafından fiilen gözaltına alınmış, ancak bu gözaltı resmi kayıtlara geçirilmemiştir. 16 Nisan 2014’te kendisine yöneltilen suçlamalar hakkında bilgi verilmiş ve aynı gün, el yazısıyla “maddi durumumla ilgisi olmadan şu anda avukat hizmetinden vazgeçiyorum” şeklinde bir beyan imzalatılmıştır.

Başvuran, o sırada uyuşturucu yoksunluğu yaşadığını, polis baskısı altında olduğunu ve bu nedenle avukat yardımından iradi şekilde feragat etmediğini ileri sürmüştür. Aynı gün, polis nezaretinde olay yeri canlandırmasına katılmış ve hırsızlığı nasıl işlediğini göstermiştir. Bu ifadeler, yargılamada temel delil olarak kullanılmıştır.

Daha sonra başvuran, yargılamada suçlamaları reddetmiş, polis baskısıyla yanlış beyanda bulunduğunu iddia etmiştir. Ancak mahkemeler, başvuranın kendi isteğiyle avukat hakkından vazgeçtiğini, feragat beyanının geçerli olduğunu ve elde edilen delillerin hukuka uygun olduğunu belirterek mahkûmiyet kararını onamışlardır.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvuranın resmi kayıtlara geçmeyen bir şekilde gözaltında tutulduğunu, bu sırada avukat yardımından feragat ettiğini ve bu feragat beyanının geçerliliği konusunda ciddi şüpheler bulunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranın uyuşturucu yoksunluğu yaşadığını, ambulansın defalarca çağrıldığını ve bu durumun feragat iradesini geçersiz kılabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, iç hukukta uyuşturucu bağımlılığı nedeniyle psikolojik ve davranışsal bozukluk yaşayan kişilerin avukatsız yargılanamayacağı yönünde açık düzenlemeler bulunduğunu, buna rağmen ulusal mahkemelerin başvuranın sağlık durumunu dikkate almadığını, feragatin gönüllü olup olmadığını yeterince incelemeyi ve bu konuda etkili bir değerlendirme yapmadığını vurgulamıştır.

AİHM, yerel mahkemelerin konuya ilişkin değerlendirmelerinin yüzeysel olduğunu ve bu nedenle yargılamanın bütününe adil olmaktan çıktığını belirterek başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği sonucuna varmıştır.

3

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

9. *Ayala Flores / İtalya*⁹ Kararı

Öz: *Peru vatandaşı olan başvuran, İtalya’da deprem riski bulunan ve çevresel öneme sahip bir bölgede inşa ettiği ruhsatsız konutun yıkımına ilişkin kararın uygulanmasının, AİHS’nin 8. maddesi kapsamında konut hakkını ihlâl ettiğini ileri sürmüştür.*

Başvuran ve eşi 1990’lı yılların başında Procida Adası’nda, inşaat yasağı bulunan bir bölgede küçük bir ev inşa etmiş ve burada yaşamaya başlamıştır. 1996 yılında belediye ruhsatsız inşaatı tespit etmiş ve yıkım kararı vermiştir. 2002’de başvuran ve eşi izinsiz inşaat suçundan mahkûm edilmiş, evin yıkılmasına karar verilmiştir. Yıkım uzun süre uygulanmamış, 2016’da savcılık icra sürecini yeniden başlatmıştır. Başvuranın itirazları ulusal mahkemelerce reddedilmiştir.

Başvuran, yıkımın tek konutu olan evi kaybetmesine yol açacağını, maddi durumunun kötü olduğunu, başka barınma olanağının bulunmadığını belirterek, yıkımın kendisine yönelik orantısız bir müdahale olduğunu ileri sürmüştür.

İtalyan Hükûmeti, yapının deprem riski taşıyan ve çevresel koruma altındaki bir bölgede inşa edildiğini, yıkımın kamu güvenliği ve çevre koruması açısından zorunlu olduğunu savunmuştur.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvurunun kabul edilebilirliği kapsamında özellikle süre ve iç hukuk yollarının tüketilmesi yönlerinden değerlendirme yapmıştır.

Mahkeme, başvurunun belediyenin verdiği yıkım kararlarına değil, bu kararların 2016 yılında savcılık tarafından icra edilmesine yönelik olduğunu belirlemiştir.

Bu nedenle altı aylık süre, icra sürecinin tamamlandığı 21 Eylül 2020 tarihli Yargıtay kararından itibaren başlamış; başvurunun 20 Mart 2021 tarihinde yapılması süresinde kabul edilmiştir.

Mahkeme ayrıca, başvuranın icra sürecine karşı “incidente di esecuzione” (yıkımın icrasının gözden geçirilmesi) yoluna başvurarak etkili bir iç hukuk yolunu tükettiğini, idari yargıya başvurmanın bu tür durumlarda zorunlu olmadığını vurgulamıştır.

Bu gerekçelerle başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

AİHM, başvuruyu AİHS’nin 8. maddesi kapsamında müdahalenin varlığı, meşru amaç ve orantılılık başlığı altında incelemiştir. Başvuranın uzun yıllar aynı evde ikamet ettiği, evle yeterli ve sürekli bir bağ kurduğu kabul edilmiştir. AİHM’e göre, yıkım kararı ulusal hukukla öngörülmuş olup kamu güvenliği ve çevrenin korunması amacını taşımaktadır. Başvuran,

⁹Ayala Flores / İtalya Kararı, no. 16803/21, 23 Ekim 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245444>

yapının yasa dışı olduğunu bilmesine rağmen orada ikamet etmeye devam etmiştir. Ulusal mahkemeler başvuranın 8. madde kapsamındaki iddialarını ele almış, ancak özel koşullarının (yaş, sağlık, aşırı mağduriyet gibi) yeterince somutlaştırılmadığı sonucuna varmıştır. AİHM, bu nedenler devletin takdir yetkisini aştığına dair bir bulguya ulaşmadığını ifade etmiştir.

AİHM, 6 oya karşı 1 oyla başvurunun reddine karar vererek AİHS'in 8. maddesinin ihlâl edilmediğine hükmetmiştir.

Yargıç Krenç ise devletin yıkım kararını aşırı gecikmeyle icra etmesi nedeniyle müdahalenin artık “meşru” ve “orantılı” sayılamayacağı sonucuna varmıştır. Bu nedenle, çoğunluğun aksine, AİHS'nin 8. maddesinin ihlâl edildiği kanaatindedir.

10. Ulus / Türkiye¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, bir üniversitede öğretim görevlisi olan başvuranın kamu görevinden çıkarılmasına bağlı olarak pasaportunun da iptal edilmesi ve nüfus kayıtlarına tahdit konularak yeni pasaport edinmesinin önüne geçilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlâl edildiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran, Hacettepe Üniversitesi öğretim görevlisi olarak görev yapmakta iken 672 sayılı KHK ile görevinden çıkarıldıktan sonra kendisine ait olan pasaportu iptal edilmiş ve nüfus kayıtlarına tahdit konularak pasaport edinmesinin önüne geçilmiştir. Başvuran bu sebeple yurt dışında düzenlenen toplantı ve konferanslara katılmadığını ileri sürerek derece mahkemelerindeki işlemin iptaline ilişkin açtığı davaların reddedilmesi neticesinde Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuruda bulunmuştur. AYM başvurusunda başvuran, idari tahdit nedeniyle yurt dışına çıkamamasının Anayasanın 23. maddesinde düzenlenen seyahat özgürlüğünü ihlâl ettiğini iddia etmiştir. AYM, başvuranın seyahat özgürlüğünün ihlâl edildiği iddiası ile ilgili şikâyetlerini incelemiş ve şikâyetin Anayasa hükümleri ile konu bakımından uyumsuz olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Başvuran AİHM önünde, pasaportunun iptal edilmesi ve pasaport kaydına eklenen idari kayıt neticesinde yeni pasaport alamaması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesinde yer alan özel ve aile hayatına saygı hakkı ile Sözleşme'nin 4. Protokolünün 2. maddesinde yer alan seyahat özgürlüğünün ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM; başvuran tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan bireysel başvuru formunda, başvuranın pasaport kaydına eklenen idari kayıt nedeniyle yurtdışında düzenlenen mesleki seminerlere ve uluslararası toplantılara katılmadığını ileri sürdüğünü ve Türk Anayasasının

¹⁰Uus / Türkiye Kararı, no. 39613/19, 9 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245348>

23. maddesinde güvence altına alınan seyahat özgürlüğünün ihlâl edildiğinden şikâyet ettiğini belirtmiştir. Mahkeme, AYM'nin başvuranın şikâyetini yalnızca seyahat özgürlüğü hakkı kapsamında incelediğini ve şikâyetin Anayasa hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) uyumsuz olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulunduğuna dikkat çekmiştir. Mahkeme, başvuranın Anayasa Mahkemesi önünde özel hayatına saygı hakkının ihlâl edildiği iddiasıyla ilgili herhangi bir şikâyette bulunmadığını, bu bağlamda Sözleşme'nin 8. maddesinden kaynaklanan şikâyetini usulüne uygun olarak AYM önünde ileri sürmediğini tespit etmiştir. Bu yöndeki Hükûmetin itirazını kabul eden Mahkeme, şikâyeti iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca reddetmiştir.

AİHM, öte yandan; başvuranın pasaportunun iptal edilmesi ve yeni pasaport alamaması nedeniyle Sözleşme'nin 4 numaralı Protokolünün 2. maddesi anlamında seyahat özgürlüğü hakkının ihlâl edildiği şikâyetini ise, Türkiye'nin anılan Protokolü onaylamamış olması nedeniyle, Sözleşme ve Protokollerinin hükümleriyle (*ratione personae*) uyumsuz olduğunu belirterek başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

4

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

11. Ahmet Haluk Altan / Türkiye¹¹ Kararı

Öz: *Başvuru, avukat olan başvuranın bir hâkim hakkında yaptığı açıklamalar nedeniyle adli para cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlâl ettiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran hakkında hakaret suçundan açılan ceza davası nedeniyle adli para cezası ile cezalandırılmıştır. Yargıtay, özellikle ağır ceza mahkemesinin başvurana atfedilen suçlamaları doğru bir şekilde nitelendirdiğini değerlendirerek bu kararı onamıştır. Anayasa Mahkemesi, 17 Aralık 2019 tarihinde ilgili kişiye tebliğ edilen kararında, başvuranın ifade özgürlüğü hakkının ihlâl edilmediğine karar vermiştir. Başvuran, 1 Temmuz 2020 tarihli başvurusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesini gerekçe göstererek, dilekçede yer alan ifadeleri nedeniyle yargılanarak mahkûm olmasının ifade özgürlüğü hakkını ihlâl ettiğini Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, bu davada, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi anlamında nihai iç kararın, 12 Kasım 2019 tarihinde verilen ve 17 Aralık 2019 tarihinde başvurana tebliğ edilen Anayasa Mahkemesi kararı olduğunu belirtmiş, ardından başvurunun 1 Temmuz 2020 tarihinde yapılmış olduğuna işaret etmiştir.

AİHM Sözleşme'nin 15. Protokolü'nün yürürlüğe girmesiyle, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde öngörülen başvuru süresinin 1 Şubat 2022 tarihinden itibaren altı aydan dört aya indirildiğini ancak mevcut davada, son iç hukuk kararı bu tarihten önce alınmış ve başvurana ulaşılmış olduğundan, başvuruların sunulması için altı aylık süre kuralının bu dava açısından geçerli olduğunu belirtmiştir. Bu tespitten sonra mevcut başvuru açısından altı aylık sürenin 17 Haziran 2020 tarihinde sona erdiğine işaret eden AİHM, başvuruyu Covid-19 pandemi süresi bağlamında da değerlendirmiştir.

AİHM öncelikle, Saakashvili/ Gürcistan (no. 6232/20 ve 22394/20, §§ 52-58, 1 Mart 2022) kararında, altı aylık sürenin 16 Mart ile 15 Haziran 2020 tarihleri arasında başlamış veya sona ermiş olması durumunda, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde öngörülen altı aylık sürenin istisnai olarak toplam üç ay süreyle askıya alınmış sayılması gerektiğine karar verdiğini belirtmiştir.

Mevcut başvuruyu bu bağlamda inceleyen AİHM, başvuruda altı aylık sürenin 17 Aralık 2019 tarihinde başladığını ve normalde 17 Haziran 2020 tarihinde sona erdiğini, diğer bir deyişle başvuru süresine ilişkin dönemin pandemiye ilişkin istisnai dönem olan 16 Mart ile 15

¹¹Ahmet Haluk Altan / Türkiye Kararı, no. 27757/20, 02 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245203>

Haziran 2020 arasında başlamamış veya sona ermemiş, ancak bu dönemde devam etmiş olduğunu bu itibarla durumun Saakashvili/Gürcistan (no.6232/20) kararından farklı olduğunu belirtmiştir.

Bu koşullar altında, başvuranın özel durumuna ilişkin olağanüstü koşullar bulunmadığından, AİHM, altı aya ek olarak üç aylık olağanüstü uzatmanın mevcut başvuruya uygulanamayacağına karar vermiştir.

Sonuç olarak AİHM, 1 Temmuz 2020 tarihinde başvuruda bulunan başvuranın altı aylık başvuruyu süresi içerisinde ileri sürmediğini bu itibarla başvurunun Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca kabul edilemez olduğunu belirtmiştir.

12. Doğan / Türkiye¹² Kararı

Öz: *Başvuru, silahlı terör örgütü lehine propaganda yapmak suçundan Tarsus Ceza İnfaz Kurumu'nda (CİK) tutuklu bulunan başvurana, posta yoluyla gönderilen bir kitabın ceza infaz kurumu yetkilileri tarafından teslim edilmemesi ve başvuranın bu duruma itiraz ettiği yargılama sürecinde savcının görüşünün kendisine bildirilmemesi ile ilgilidir.*

Başvuran posta yoluyla gönderilen kitabın sakıncalı bulunarak kendisine teslim edilmemesi üzerine CİK kararına karşı İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, CİK idaresinin kararına karşı başvuranın şikâyetini, kararın yasa ve usule uygun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesi daha sonra İnfaz Hâkimliğinin kararının yasa ve usule uygun olduğunu ve verilen gerekçenin ayrıntılı ve yeterli olduğunu tespit etmiştir.

Başvuranın Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuru açıkça temelsiz olduğu gerekçesiyle reddedilmiş ve karar 30 Aralık 2019 tarihinde başvuranın temsilcisine tebliğ edilmiştir.

Başvuran Anayasa Mahkemesinin kendisine kararı tebliğinden sonra 17 Eylül 2020 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne başvurarak ifade özgürlüğü hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, 16 Mart ve 9 Nisan 2020 tarihlerinde, küresel Covid-19 salgını nedeniyle, Mahkeme Başkanı tarafından (altı aylık sürenin hesaplanması da dâhil olmak üzere) olağanüstü tedbirlerin ilan edildiğini belirtmiştir. Mahkeme, bu tedbirlerin, altı aylık sürenin 16 Mart ile 15 Haziran 2020 tarihleri arasında başlamış veya sona ermiş olan başvurular için geçerli

¹²Doğan / Türkiye Kararı, no. 43307/20, 02 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245208>

olduğuna karar vermiştir; bu durumda, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca altı aylık kuralın istisnai olarak toplam üç takvim ayı süreyle askıya alınmış olduğu kabul edilmelidir.

Mahkeme, mevcut başvuruda başvuru süresinin 30 Aralık 2019 tarihinde başlamış ve 30 Haziran 2020 tarihinde sona ermiş olduğunu tespit etmiştir. Buna göre, AİHM, 17 Eylül 2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunan başvuranın altı aylık başvuru süresi içerisinde mevcut başvuruyu ileri sürmemesi nedeniyle başvurunun Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

13. Mortensen / Danimarka¹³ Kararı

Öz: *Danimarka vatandaşı başvuran, bir sosyal medya paylaşımı nedeniyle “iftira” suçundan mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğü hakkını (AİHS m.10) ihlâl ettiğini ileri sürmüştür.*

Başvuran, başka bir kişinin sosyal medya hesabında yaptığı paylaşımda, aşırı sağcı ve İslam karşıtı Stram Kurs Partisi lideri Rasmus Paludan hakkında “Nazi olmasına izin veriliyor” ifadesini kullanmış ve bu nedenle cezalandırılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“Mahkeme”), ulusal mahkemelerin ifade özgürlüğü ile itibarın korunması arasındaki dengeyi gerektiği biçimde kuramadığını tespit ederek Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

Başvuran 2021 yılında bir sosyal medya platformunda, tartışmalı görüşleriyle tanınan aşırı sağcı bir parti liderine atıfla “R.P.’nin Nazi olmasına izin veriliyor, ama bir başkası bir polis memuruna aptal dediği için tutuklanıyor” şeklinde bir paylaşım yapmıştır. R.P. bunun üzerine başvuran aleyhine “iftira” davası açmış; ilk derece mahkemesi başvuruları suçlu bulmuş, 10 günlük para cezası (toplam yaklaşık 1.350 avro) ve 45.000 DKK (yaklaşık 6.000 avro) manevi tazminat ödemesine karar vermiştir. Temyiz mahkemesi cezayı, manevi tazminat miktarını 30.000 DKK’ya düşürerek onamıştır. Başvuranın Yüksek Mahkeme’ye başvuru izni talebi reddedilmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, paylaşımın ifade özgürlüğü kapsamında olduğuna ve müdahalenin “kanunla öngörüldüğü” ile “başkalarının itibarının korunması” amacını taşıdığına dikkat çekmiştir. Uyuşmazlığın esasını, müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı” sorusu oluşturmuştur.

Mahkeme değerlendirmesinde şu unsurlara vurgu yapmıştır:

Değer yargısı ve olgusal temel: Ulusal mahkemeler paylaşımın bir değer yargısı olduğunu kabul etmiş ancak neden yeterli olgusal temele dayanmadığını açıklamamıştır.

¹³Mortensen / Danimarka Kararı, no. 16756/24, 21 Ekim 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur/?i=001-245386>

Kamu yararı: Paylaşımın, adaletin işleyişi ve ifade özgürlüğünün sınırları gibi kamuoyunu ilgilendiren bir konuya ilişkin olduğu; bu nedenle kamu yararına bir tartışmaya katkı sunduğu vurgulanmıştır.

Hedef alınan kişinin statüsü: R.P.'nin görüşleri ve davranışları, çeşitli yazılı ve görsel medyada, profesyoneller ve tarihçiler arasında onun faşist mi yoksa Nazi mi olduğu konusunda çeşitli tartışmalara yol açtığı, tanınmış bir siyasetçi ve kamu figürü olduğu, bu nedenle daha geniş bir eleştiri sınırına katlanmakla yükümlü bulunduğu belirtilmiştir.

Paylaşımın etkisi: Gönderinin sınırlı bir çevrede paylaşıldığı, geniş bir kamu etkisi yaratmadığı tespit edilmiştir.

Yaptırımın ağırlığı: Para cezası, alternatif olarak öngörülen hapis cezası ve 30.000 DKK tazminatın toplam etkisi dikkate alındığında yaptırımın orantısız derecede ağır olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu gerekçelerle Mahkeme, Danimarka mahkemelerinin ifade özgürlüğü ile itibarın korunması arasındaki dengeyi doğru biçimde kurmadığını ve müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığını belirterek Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

Devlet başvurana; 5.400 avro maddi tazminat, 4.000 avro manevi tazminat ve 10.000 avro yargılama gideri ödemeye mahkûm edilmiştir.

14. Ercan / Türkiye¹⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın terör örgütü propagandası yapmak suçundan mahkûmiyetinin ifade özgürlüğü hakkının ihlâline neden olduğu şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran hakkında facebook sosyal medya hesabından terör örgütü lehine propaganda yaptığı gerekçesiyle, terör örgütü propagandası yapmak suçundan iddianame düzenlenmiş ve yargılama yürütülmüştür. Yargılama sonucunda yerel mahkeme başvuran hakkında üç yıl üç ay onbir gün hapis cezası vermiştir. Başvuranın istinaf başvurusunu inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi ise yerel mahkemenin kararını onamıştır. Başvuran kesinleşen karar sonrası Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin başvuruyu kabul edilemez bulmasının ardından başvuran 6 Ağustos 2019 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuruda bulunmuştur.

Başvuran ifade özgürlüğü kapsamında kalması gerektiğini ifade ettiği paylaşımları nedeniyle yargılanarak hakkında mahkûmiyet kararı verilmesinin ifade özgürlüğü hakkını ihlâl ettiğini ileri sürmüştür.

¹⁴Ercan / Türkiye Kararı, no. 44493/19, 9 Eylül 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-245349>

Öte yandan 7188 sayılı Kanununun 24 Ekim 2019 tarihinde yürürlüğe girmesiyle aralarında terör örgütü propagandası yapmak suçu da bulunan bir kısım suçlarla ilgili Yargıtay nezdinde temyiz kanun yolu açılmıştır.

Bu gelişme üzerine başvuran hem temyiz kanun yoluna başvurmuş hem de hakkındaki mahkûmiyet kararına ilişkin infazın durdurulmasını talep etmiştir. Başvuran hakkındaki temyiz başvurusu tarafların 17 Mart 2023 tarihinde sunduğu son bilgilere göre halen derdesttir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, Öztırak (no. 46472/19, §§ 14-20, 26 Mart 2024) davasında, benzer bir başvuruyu incelediğini, anılan başvuruda başvuranın 7188 sayılı Kanun ile sağlanan hukuk yolunu tüketmediği gerekçesiyle başvuruyu kabul edilemez bulduğunu belirtmiştir. AİHM bu kararında, söz konusu hukuk yolunun tazminat sağlama ve makul başarı şansı sunma imkânına sahip olduğunu ve başvuranın, söz konusu hukuk yolunu tüketmesi halinde, kendisini hâlâ iddia edilen ihlâlin mağduru olarak görmesi halinde Anayasa Mahkemesine ve AİHM'e yeni bir başvuru yapabileceğini özellikle dikkate almıştır.

AİHM temyiz yolunun getirildiği bağlamı da dikkate alarak, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğinin değerlendirilmesinin başvurunun yapıldığı tarihe göre incelenmesi gerektiği genel ilkesine istisna getirilmesinin meşru gerekçeleri olduğunu tespit etmiştir.

AİHM, bu bilgiler ışığında Hükûmetin itirazını kabul ederek başvuranın 7188 sayılı Kanun ile getirilen hukuk yolunu tüketmemesi nedeniyle başvuruyu, iç hukuk yollarının tüketilmemesi gerekçesiyle Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca kabul edilemez bulmuştur.

5

MÜLKİYET HAKKI

15. Cankatan / Türkiye¹⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında, adil yargılanma hakkının ve Sözleşme'ye Ek 1. No.'lu Protokolün 1. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.*

Olayların meydana geldiği tarihte başvuran, Mersin ilinde Gözne-Ayvagediği arasındaki otobüs hattının işletme ruhsatına kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesine istinaden sahip olan “Gözne-Ayvagediği Minibüs Şoförleri ve Motorlu Taşımacılar Kooperatifi” üyesi olarak şoförlük yapıyordu. Gözne ile Ayvagediği arasında (yaklaşık 4 kilometrelik bir mesafede) minibüsle özel ve ticari yolcu taşımacılığı yapıyordu.

Mersin Büyükşehir Belediyesi, 14 Mayıs 2010 tarihli kararıyla, bu hat için kendi halk otobüslerini kamunun kullanımına sunmaya karar vermiştir. Bu işlemin iptali istemiyle açılan davada, idare mahkemesi, idarenin yetkisini aşması nedeniyle, bu kararı iptal etmiştir. İptal kararı üzerine başvuran, maruz kaldığı zararın tazmin edilmesi amacıyla, bir tam yargı davası açmıştır. İdari yargı mercileri idarenin hizmet kusuru bulunmadığı gerekçesiyle başvuranın davasının reddine karar vermiştir.

Başvuran, kendisi zararına sonuç doğuran ve Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan kararın idare mahkemeleri tarafından iptal edilmesine rağmen, aynı mahkemelerin tazminat talebini reddetmesinden şikâyetçidir. Başvuran, tazminat talebinin reddedilmesinin hakkaniyete uygun olmadığı ve adil yargılanma hakkı ile mülkiyetlerine saygı hakkını ihlâl ettiğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi temelinde ileri sürülen şikâyetlere ilişkin olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM veya Mahkeme”), başvuranın tazminat talebinin idare mahkemesi tarafından hangi nedenle, hangi gerekçeyle reddedildiğine dikkat çekmiştir. Mahkeme, başvuranın tazminat talebinin reddine karar veren İdare mahkemesinin, kararı veren idarenin yetki alanı dışında olması nedeniyle bir idari işlemin iptal edilmesinin, otomatik olarak tazminat hakkı doğuran bir hizmet kusuru teşkil etmediğine karar verdiğini vurgulamıştır. Mahkemeye göre, başvuran, ulusal mahkemelerin tazminat talebini reddetme yaklaşımına itiraz etmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, özellikle de dosyada yetkililerin yasal hükümleri açıkça hatalı bir şekilde uyguladıkları veya keyfi sonuçlara vardıkları sonucuna varılmasına imkân veren hiçbir unsur bulunmuyorsa iç hukukun uygulanmasını denetleme konusunda sınırlı bir yetkiye sahip olduğunu hatırlatmıştır. Ardından Mahkeme, somut olayda ulusal mahkemelerin

¹⁵ Cankatan / Türkiye Kararı, no. 39950/20, 1 Temmuz 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-244761>

delilleri değerlendirmesinde ve vardıkları sonuçlarda keyfi veya açıkça mantıksız bir husus görmediğini ifade etmiştir. Mahkeme, söz konusu yargı mercilerinin tarafların argümanlarını dinledikten ve kendilerine sunulan tüm delilleri dikkatle inceledikten sonra, uyuşmazlık konusunda net bir sonuca vardıklarını belirtmiştir. Mahkemeye göre, yargı mercilerinin kararları, başvuranın tazminat talebinin reddedilmesinin nedenlerinin kesin olarak belirlenmesini sağlamıştır. Mahkeme, ulusal mahkemelerin kararının herhangi bir hukuki dayanağı olmadığını veya olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olan iç hukuk hükümlerine açıkça aykırı olduğunu düşündürecek herhangi bir unsur tespit etmemiştir. Sonuç olarak, Mahkeme başvuranın Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi temelinde ileri sürdüğü şikâyetlerinin açıkça temelsiz olduğu ve bu bağlamda reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Diğer yandan, başvuranın Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesine dayanan şikâyeti ile ilgili olarak, Mahkeme, ilgili maddede tanımlanan "mal" kavramının, özerk bir kapsamı olduğunu hatırlatmıştır. Mahkemeye göre her başvuruda, başvuranın Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesiyle korunan önemli bir menfaate sahip olup olmadığını incelemek önemlidir. Bu bağlamda Mahkeme, ticari faaliyet yürütme lisansının bir mal olduğunu ve bu lisansın geri alınmasının Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesinde güvence altına alınan hakka bir müdahale teşkil ettiğini belirtmiştir. Ancak, bu davada, Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin, başvuranın tazminat alma konusunda meşru bir beklentisi olmadığı ve mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetlerinin Anayasa hükümleriyle konu bakımından ("ratione materiae") uyumsuz olduğu yolunda karar verdiğine ve Danıştay'ın, başvuranın nakliye faaliyeti yürütmesine izin verecek bir nakliye ruhsatı veya herhangi bir izin almadığını tespit ettiğine işaret etmiş, böyle bir durumda, başvuranın Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile korunan önemli bir menfaate sahip olduğunun kabul edilemeyeceğini vurgulamıştır.

Mahkemeye göre, yetkililerin hoşgörüsünün, başvuruda, izin almadan faaliyetine süresiz olarak devam edebileceği beklentisini meşru bir şekilde doğurabileceği düşünülmemelidir, ayrıca başvuranın yetkili makam tarafından verilen idari izin olmadan bu durumun sonsuza kadar devam edemeyeceği konusunda bariz bir risk olduğunu bilmediği de söylenemez.

Mahkeme ayrıca, başvuranın hiçbir zaman Gözne ile Ayvagediği arasındaki güzergâhta ulaşım faaliyetinde tekel hakkına sahip olmadığını ve dolayısıyla söz konusu güzergâhta ulaşımın rekabete açılmasının tamamen mümkün olduğunu, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin kararının sadece toplu taşıma hizmetinin kurulmasıyla ilgili olduğunu ve özel bir şirketin taşıma faaliyeti yürütmesine engel teşkil etmediğini belirtmiş, hükümetin de vurguladığı gibi, başvuranın faaliyetine gönüllü olarak son verdiğini, idareye usulüne uygun bir izin başvurusu yapmasına engel bulunmadığını vurgulamıştır. Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi gibi,

Mahkeme de başvuranın korunan bir malvarlığı menfaati bulunmadığı ve bu nedenle Sözleşme'nin Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesi anlamında bir “mal”ın varlığını ileri süremeyeceği sonucuna varmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Mahkeme oybirliğiyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesinin ihlâl edildiği yönündeki şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4. maddeleri uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmış ve bu nedenle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Mütadfaa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr